

9. Wopomnjenski dzeń za wotbagrowane serbske wsy

Mnozy ludźo, mjez nimi čłonojo Zwjazkowego předsydstwa Domowiny z Janom Nukom a Pětřom Petrickom (4. a 5. wotlěwa) na čole, wobdžělichu so na 9. Wopomnjenskim dnju za wotbagrowane serbske wsy dnja 14. oktobra w Rogowje. Foto: Michael Helbig

Składnostnje lětušeho Wopomnjenskeho dnja za wotbagrowane serbske wsy wotewri so dnja 14. oktobra w Rogowje pola Baršča Archiv zhubjonych wsow. Mnozy wobydlerjo, wot přesydenja potrjecheni, čłonojo zwjazkowego před-

sydstwa a dalši zajimcy běchu přeprašenje Baršćanskeho měščanosty a předsydy Domowiny slědowali. Harald Koncak, zastupowacy jednačel Domowiny a předsyda Rady za serbske naležnosće Braniborskeje,

pokaza na to, zo bě Zwjazkowe předsydstwo Domowiny dnja 7. junija 1997 wobzamknyło, lětnje tajki wopomnjenski dzeń přewjesć, po tym zo bě Braniborski krajny sejm Brunicyowy zakładny zakon (Braunkohlengrundlagengesetz) wobzamknył a z tym wotbagrowanju Rogowa přitřosował. Z archivom, tak Koncak, nasta městno spominanja, informacije a dokumentacije wo wotbagrowanju wsow a přesydenjach w sydlenkim rumje Serbow we Łužicy. Zarjadnišćo nasta z pomocu Vattenfalla, Domowiny, Załožby Rogow a města Baršć. Wopomnjensku narěč měješe serbski žurnalist a spisowačel Jurij Koch. Dalše informacije namakaće pod: www.verschwundene-orte.de; přizjewjenja za wopyt su pod telefoniskim čisłom 03562-694836 m žne.

Der Welt nützliche Skrupel beigebracht

„... wenn wir nicht aufpassen, verfallen wir in den Leichtsin, der Abbildung mehr Bedeutung zu gewähren als dem abgebildeten, nicht mehr vorhandenen Gegenstand. Es geht ja nichts mehr verloren. O doch, meine Damen und Herren. Und es ist vor fortlaufenden Produktionen perfekter Dokumentationen zu warnen, die Erinnerungen speichern, die keine zu sein brauchen. Unsere warmen Stuben, unsere sich drehenden und fahrenden und fliegenden Maschinen, unsere ausgeleuchteten Korridore, Brot und Makeups brauchen Energie. Deren aktuelle Herbeischaffung ist auf dem Niveau wendischer Schildbürger, die einst in Salow bei Wittichenau im kalten Hause sitzend auf die Idee gekommen waren, das Holz des Dachstuhls zu verfeuern. Und sie setzten sie um und waren glücklich. Für eine kurze Zeit. Wir wissen mehr als wir wissen wollen. Wir könnten anders, wenn man uns anders können

ließe. Wir glauben an Gott und stürzen seine Häuser, von denen wir Modelle in Bonsaigröße in Erinnerungszentren stellen. Wir reißen ab und bauen auf und lassen uns von Monitoren berichten, wie es am Abrissplatz war. Zur Erinnerung. Und zur Belehrung. Und in gar nicht allzu langer Zeit: Zur Beschämung. Ich wünsche Horno, der mutigsten europäischen Widerständlergemeinschaft, an deren Seite ich mich befand und befinde, stetigen Zuwachs an Stolz, denn sie hat der Welt nützliche Skrupel und Scham beigebracht. So wird sichs gut leben lassen am neuen Ort. Und mir und allen anderen wünsche ich, dass kein weiteres, wenn auch schönes Erinnerungszentrum dieser Art mehr nötig sein möge.“

(Aus der Ansprache von Jurij Koch anlässlich der Eröffnung des Archivs verschwundener Orte am 14. Oktober in Horno)

Wustajeńca k stawiznam Domowiny

Składnostnje 60-lětnje r čnicy załoženja Domowiny w Delnej Łužicy bě nazymu w Krajnym sejmje Braniborskeje wustajeńca k stawiznam Domowiny widžeć. Wiceprezidentka krajneho sejma Gerlinde Stobrawa (srjedža) bě ekspoziciju zhromadnje z městopředsydu Domowiny Pětřom Petrickom (nalěwo) a předsydu rady za serbske naležnosće Haraldom Koncakom (naprawo) dnja

12. septembra w Podstupimje wotewrěła. Politikarka bě jara zajimowana na naležnosćach Serbow a wuži składnosć za intensiwnje rozmołwy. Podstupim bě dotal najzdališe městno, hdžež so pučowanska wustajeńca pokaza. Wona skići na 16 taflach dohlad do stawiznow a wuwica našeje narodneje organizacije wot jeje załoženja w lěće 1912 hač do přitomosće.

Foto: Simone Diestel

Čisło 3 - 2006

Z wobsaha

strona/Seite 2:

- Před wólbamí čłonow załožboweje rady

strona/Seite 3:

- Rozdwojenosć wjedže k njetrjebawšim kuriozitam

strona/Seite 4/5:

- 60 lět Domowina w Dolnej Łužicy

strona/Seite 6:

- Wo 2plus dale w rozmohnje

strona/Seite 7:

- K zarjadowanjam na česć Čišinskeho

strona/Seite 8:

- Wjace hač 10 jězbow k lěpšemu zeznaću domizny

Před wólbami sakskich serbskich člonow založboweje rady

Dnja 18. nowembra wotměje so w Budyskim Serbskim domje přichodne zjawne posedženje Zwjazkowneho předsydstwa Domowiny. Na dnjowym porjedže steja rozprawa wo skutkowanju serbskich zastupjerjow w Radže Založby za serbski lud w minjenej legislaturnej dobie, předstajenje kandidatow a wólbby serbskich zastupjerjow ze Sakskeje do založboweje rady za dobu 2007 hač do 2011. W zaštych měsacach bě so w tutym zwisku přeco zaso wo prašenju zajatosće diskutowało, dalši přinošk wozjewimy tu.

Zajatosć serbskich zastupjerjow w Radže Založby za serbski lud?

Awtor přinoška, Křesćan Baumgärtel, je člon prezidija Zwjazkowneho předsydstwa Domowiny a předsyda rady Založby za serbski lud. Foto: Jurij Helgest

W zwisku z nowowólbami serbskich zastupjerjow do Rady Založby za serbski lud je dosto k rozestajenjam w prašenju zajatosće kandidatow. Započinało je so to w juniju 2006, jako stej Serbske šulske towarstwo a Zwjazk serbskich wumětcow předpožitoj namjetaj, kotrejž je prawnski wuběrk zwjazkowneho předsydstwa pruwował. W swojim doporučenju z dnja 28.06.2006 wuchadza prawnski wuběrk z dopóznača, zo njeda so zwonka zakon-

skich postajenjaw prawo na kandidaturu do rady založby wobmjezować, ale zo maja so namjety wuběrka jako doporučenja wobhladować. Na posedženju prezidija Domowiny z předsydami nadregionalnych towarstwow a županami dnja 05.09.2006 we Wojerecach so wo tym diskutowaše – a to nic jenož jednohósnje za to, ale jara rozdělnje! Předsyda Domowiny Jan Nuk a člon prezidija Křesćan Baumgärtel na to pokazašaj, zo hrozj z takim wobzamknjenjom strach, zo wuzamkuj so wosoby z móžneje kandidatury, kiž maja třěbnufachowu kompetencu za rozsudy w založbowej radže. To sebi při tola wobmjezowanej ličbje kandidatow dowolić njemóžemy. Bohužel so tute facety diskusije w rozprawništwe serbskeho dženika jewili njejsu, byrnjež šefredaktor Serbskich Nowin na Wojerowskim wuradźowanju přitomny był. Wšě zjawne wuprajenja štyrjoch předsydow nadregionalnych towarstwow w mediach a w lisće ministerstwu za wuměłstwo a wědomosć wobkruća, zo su woni doporučenja prawnskeho wuběrka jako dogma wobhladowali, mjez tym

zo wostanje to za dalších tam přitomnych doporučenje. Wzdám so dalšeho komentara k prašenjam demokratije nastupajo wobzamknjenja wolejnych gremijow Domowiny. Prašenje zajatosće njeje nowe. Hižo w léce 2000 je tehdyši statny sekretar Nowak jako aměrowacy předsyda rady založby juristiske pruwowanje do nadawka dał. Diskusija je so w radže wobšěrnje wjedła a po tym, zo su so juristiske posudki ze stron prawnskeho dohladowanskeho sakskeho ministerstwa za wědomosć a wuměłstwo, ze stron Domowiny a ze stron zarjada založby – potajkim tři posudki – pruwowali, je dosto w léce 2002 k změnje jednanskeho porjada založboweje rady, kiž w § 4a dokładnje rjaduje zadžerženje w padže zajatosće. To je tež sobu wobzamknyła tehdy rjadna člonka založboweje rady Ludmila Budarjowa. By-li so wuzamknjenje wotpowědnych wosobow z kandidatury wobzamknyło, by to woznamjenjało, zo nimaja tež towarstwa, kiž spěchowanske srědki wot založby dóstawaja, prawo svojich předsydow a dalších zamołwitych za lisćinu kandidatow nominować. Citat z juristiskeho posudka Sakskeho

Lisćina kandidatow za nowowólbny serbskich zastupjerjow ze Sakskeje do Rady Založby za serbski lud:

Budarjowa, Ludmila
Cyž, Bjarnat
Gruhn, Domenico
dr. phil. Hozyna, Susanne
Kowar, Marko
Kozel, Hajko
Nuk, Jan
dr. Ratajczak, Cordula
Šořta, Měrko
Šořta, Volkmar
Žur, Hubert

ministerstwa za wědomosć a wuměłstwo (SMWK) z dnja 10.11.2000 njech to podkłada: „Die Regelung des § 5, Absatz 5 der Satzung (der Stiftung) gilt für alle Zuwendungsempfänger gleichermaßen. Im Wortlaut des Gesetzes (Staatsvertrag zwischen dem Land Brandenburg und dem Freistaat Sachsen über die Errichtung der Stiftung für das sorbische Volk vom 28.08.1998) wurde nicht zwischen institutioneller und projektbezogener Förderung unterschieden ... Auch Sinn und Zweck der Vorschrift sprechen für diese Gleichbehandlung, da der ... Interessenkonflikt in beiden Fällen gleichermaßen auftreten kann.“

To su pozadki, kiž su wjedli k znatemu wobzamknjenju zwjazkowneho předsydstwa. Doporučenja su dale moraliska pomoc k rozsudam.

Křesćan Baumgärtel

Wučah z jednanskeho porjada Založboweje rady

§ 4a Wuzamknjenje z wuradźowanja a wothłosowanja

(1) Člon Založboweje rady po § 5 wotst. 2 čo. 1, 5 a 6 wustawkow je wuzamknjeny z wuradźowanja a wothłosowanja Založboweje rady w naležnosćach

a) přichodnych abo wróćo ležacych přizwolenjow založby na přijimarja, ke kotremuž člon w trajnym dołžnym poměrje steji;

b) přichodnych abo wróćo ležacych přizwolenjow založby na přijimarja, ke kotremuž mandželski/mandželska abo žiwjenski partner/žiwjenska partnerka člona w trajnym dołžnym poměrje steji, tež hdyž mandželstwo abo žiwjenske zhromadženstwo wjace njewobsteji;

c) přichodnych abo wróćo ležacych přizwolenjow založby na přijimarja, ke kotremuž w runej liniji přiwuzni abo přiženjeni člona w trajnym dołžnym poměrje steja;

d) w kotrychž hewak strach wobsteji, zo móhli po wěcy cuze zajimy město založbowych wuradźowanja a wothłosowanja Založboweje rady, wosebje wothłosowanske zadžerženje potrjecheneho člona bytostnje wobliwować.

(2) Trajnemu dołžnemu poměrje so runa, jeli rezultowachu abo rezultuja

a) z wjace hač jednoho zrěčenskeho poměra abo
b) we wobłuku zrěčenskeho poměra prawidlowne bytostne wukony (pjenjezne abo pjenjezam rune) přijimarja přizwolenjow napřećo w § 4a wotst. 1 mjenowanym wosobam.

(3) Kóždy člon Založboweje rady inkluziwnje potrjecheneho ma prawo, hač k wobzamknjenju k naležnosći w zmysle § 4a wotst. 1 próstwu wo wuzamknjenje člona z wuradźowanja a wobzamknjenja zapodać. Zapodar próstwy ma swoju próstwu wopodstatnić.

Potrjechenemu poskića so składenosć, zo wuprajić. Předsyda/předsyda Založboweje rady smě sej žadać, zo zapodar próstwy a potrjechenej přednesene wobstejnoscě wěrjepodobnje předstajitaj.

(4) Próstwa wo wuzamknjenje člona smě so po wobzamknjenju k naležnosćam w zmysle § 4a wotst. 1 jenož stajić, jeli zapodar próstwy wěrjepodobnje předstajitaj, zo bu přižewjena přičina zapodarjej próstwy hakle po wobzamknjenju znata.

Při wobzamknjenjach k naležnosćam w zmysle § 4a wotst. 1 njepřitomni smědza próstwu wo wuzamknjenje jenož stajić, jeli wěrjepodobnje předstajitaj, zo žanomu z přitomnych přičina wuzamknjenja znata njebě.

Pozdžiše próstwy móža so jenož w běhu dweju tydzenjow po tym stajić, zo bu přičina znata abo by dyrbjata znata być (pozdžiše wědženje) abo zo bu wobzamknjenje k naležnosćam w zmysle § 4a wotst. 1 (pola přitomnych) znate abo by dyrbjata znate być.

(5) Wo wuzamknjenju rozsudza Založbowa rada bjez sobuskutowanja potrjecheneho. Rozsud njeje třěbny, jeli ma potrjechenej próstwu za woprawnjenju. W padže wuzamknjenja člona přewozmjeho zastupjer hłosowanske prawo.

Dostojne mytowanske zarjadowanje Domowiny

Lawreaća Myta Domowiny 2006 prof. dr. Helmut Faska, Ludwig Zahrodnik, dr. Zbigniew Gajewski, Gerhard Gräbig, lawreatka Myta dorosta Domowiny Irena Götzowa (srjedža) a zastupjerjo Wjesneho kluba Brětnja z. t. (zady wotlěwa) kaž tež z Mytom Domowiny za dorost wuznamjenjena Kulturna skupina Serbskeje zakładneje šule Ralbicy pod nawodom Borbory Młynkoweje a Weroniki Statnikoweje (předku wotlěwa).

Čestne znamješko Domowiny 2006 přijimowachu dnja 13. oktobra w Budyskim Serbskim domje Měto Worak, Lubina Dućmanowa, Jan Pawlik, Marija Wałdžina, Franc Pjetaš, Alena Kubańkowa a Jurij Kielmorgen, kotřiž zestupachu so tu k skupinskemu wobrazej (wotlěwa). Dale spožči so lětsa Čestne znamješko Angelice Bertkovej, Luciji Fechnerowej a Janej Chlebničkej.

Foće: Jurij Helgest

Prof. dr. Helmut Faska w rozmotwje z dr. Pětrom Bržanom (wotlěwa). Foto: Maćij Bulank

Swjedženska atmosfera knježeše dnja 13. oktobra na žurli Serbskeho doma w Budyšinje, jako přepoda předsyda Domowiny Jan Nuk Myta Domowiny, Myće Domowiny za dorost a Čestne znamješka Domowiny. Jan Nuk rysowaše w swojej narěči džensnišu situaciju, pokazujo na wupućowanje młodžiny wukubłanja a džěta dla. Demografiske wuwicé asimilaciju pospěša. „Tohodla dyrbymy sebi natwaric a skrućic tajke stabilne rěčne kubłanje we WITAJ-pěstowarnjach a šulach, kotrež zamóže našu maćerščinu dale wjesć do přichodnych generacijow“, napominaše předsyda. Słowa džaka přednjese w mjenje wuznamjenjenych prof. dr. Helmut Faska, kotryž dósta Myto Domowiny za jeho žiwjenski wukon na polu serbskeje politiky a wědomosće. Kulturna skupina Serbskeje zakładneje šule Ralbicy wječork kulturnje wobrubu.

Borbora Felberowa

Džakne słowa prof. dr. Helmuta Faski

Rozdwojenosć wjedže k njetrjebawšim kuriozitam

Waženy bratře předsyda, česćeni přitomni! Česćone pšibytne z Dolneje Łužycy!

W nadawku a w mjenje džensa tu wuznamjenjenych – a wězo tež za sebje – wuprajam najwutrobniši džak za wysoke počesćenje, kiž je so nam tu džensa dóstało. Za kóždého z nas bě tajke počesćenje njewočakowane a – sudžu-li po nam a našemu džětu wěnowanych słowach – najskerje nic njezaslužene překwapjenje.

So wě, zo so wjeselimy a zo smy hordži na to. Ale naše wjeselo a naša hordosć stej wobmjezowanej, wšako smy sej wědomi, zo je nimo nas wjele druhich, kiž su so lěta dołho w Domowinskih skupinach a zwonka nich wo spěchowanje serbskeje rěče a kultury prócowali, w svojich prócowanjach ženje njepopusćili a sej runja nam tak rjec w zastupnistwje wšěch tych, kiž su – zwjetša čiše a husto dosć njewobkedźbowani – na dobro serbskeho luda a w zmysle zaměrow Domowiny, česće a připóznaća njehladajo, skutkowali. Je drje wašnje, zo na kóncu swójeho podžakowanja mytowani slubja, tež w přichodže swoje mocy a swoje zamóžnosće na dobro zhromadnje wěcy a zaměrow zasadźować. Nimam drje prawo, za wšěch tu džensa ze

mnu mytowanych tajke slubjenje wotedać. Ale znaju jich tak derje, zo wěm, zo wostanu swojemu džětu swěrní a tež w přichodže po swóich mocach a po móžnosćach swójeho wosobinskeho položanja dale na dobro serbskeje rěče a kultury skutkować budu. Wo tym sym přeswědčeny. Sam wo sebi sej hižo tak wěsty njesym, je džě žiwjenje mi nimo pokročeneje staroby hinaše brěmjenja a winowatosće napožožiło. Ale štož sym w Domowinskih džěle činić móht, sym rady a z přeswědčenjom činić a so ničeho njekaju. Za měsac budže tomu 61 lět, zo sym člon narodneje organizacije Domowiny a z krótkimi přestawkami sym byt jeje funkcionar: člon předsydstwa abo předsyda Domowinskeje skupiny, člon župneho předsydstwa a župan abo člon Zwjazkowneho předsydstwa. Wjetši čas sym byt člon nic třěšneho zwjazka, ale jednotnje a kruće organizowaneje Domowiny. Nic, zo by wona bjez njedostatkow była – štó móht to wo sebi twjerdzić – ale jeje sylnosć tčeše w jednotnosći. Tež tehdy su druhe serbskosć spěchowace zjednoćenstwa byli, ale wo rozkorach a zwadach mjez nimi a Domowinu mi ničo znate njeje. Džensa so wadžimy wo pjenjezy, mjez sobu a z krajom. My wadžimy so wo priority a wo tym, štó a

kotre towarstwo ma přerjotne prawo zastupnistwa serbskich zajimow. Njepočezeny a nje-winowaty člon Domowiny a předewšěm za serbstwo so zajimowacy, ale njeorganizowane serbski wjesnjan so w šmjatku zjawnje w nowinach roznjesenych zwadow hižo njeorientuje a so wotwobroči. Tajka rozdwojenosć wjedže samo k njetrjebawšim kuriozitam. Njedawno sym dóstał dwě přeprašeni na centralnej zarjadowani k česći 150. posmjertnych narodnin našeho basnika a narodowca Jakuba Barta-Čišinskeho. Na jedne přeprašuje Domowina jako třěšny zwjazk, na druhe Załožba za serbski lud zhromadnje ze sekciju Serbska rěč Maćicy Serbskeje. Mamy my telko, zo to móžemy a směmy? A na kotre zarjadowanje mam nětko hić? Na wobě njemóžu. Njejsym wšak ani přistajeny Załožby ani člon Maćicy Serbskeje, tuž póndu na swjatočnosć, kiž wuhotuje moja organizacija Domowina. Česćeni přitomni! Sna so moje krótkie kritiske přispomnjenja na džensnišu swjatočnosć njehodža, tuž mi wodajće. Štož sym chcył z nimi znazornic, je třěbnosć jednoty, kiž je čim wažniša, čim mjenje nas je. Wo tutu jednotnosć chcemy my wuznamjenjeni hromadže z wami so prócować.

Zarjady přepytowali

W zašłym lěće je so po zhromadnym dojednanju mjez jednaćelom Domowiny, nawodu RCW a direktorom Załožby za serbski lud pruwowski nadawk eksternej firmje w Halle přepodať. Zaměr běše, pruwować eksistowace struktury a planowe městna Domowiny, RCW a zarjada Załožby za serbski lud – hač su po časowym wobjimje a wobshahowym zapožoženju wučěžene a tak zřjadowane, zo nje-dóndže k dwojenju nadawkow mjez institucijemi.

Mjeztym předleži přeni rezultat tutoho přepruwowanja, kiž potwjerdža, zo njeje dwojenja nadawkow w regionalnych běrowach Domowiny a Załožby, kaž twjerdžeše so to před lětom w rozprawje Zwjazkowneho zarjadnišeho hamta. Nimo toho wunjese rezultat pruwowskeho nadawka, zo su wšitke městna w Domowinskim zarjedze kaž tež RCW 100 % časowje wučěžene. Synergijowe efekty mjez Domowinskim zarjadowaním a zarjadowaním RCW hodža so jeničce we wobłuku zličbowanja docpěć, jeli so wotpowědne městna w jednym wotdžělu zjednoča.

W dalším přepytowanju pruwuje so přerjadowanje projektowneho managementa, kiž wukonja so tuchwilu wosebje přez regionalne běrowy załožby. Po woli Hłowneje zhromadźizny Domowiny měł so tutón nadawk znowa do Domowinskeje struktury zarjadować. Pruwowski nadawk je so w tutym zmysle do přepytowanjow zapřijať. Je wotwidžeć, zo so w tutym zmysle korektury nastupajo přislušnosće za wobshahowe nadawki mjez Domowinu a Załožbu wotpowědne změnja, jeli załožbowe gremije doskónčnemu rezultatej přepruwowanja přihłusaja.

Zaměr Domowinskeho zarjada je, wšitke namjety k zwyżšenju zarjadniškeje eficiency z tutoho přepruwowanja tak spěšnje kaž móžno zwoprawdźić. Na přichodnej hłownej zhromadźiznje ma so wo tym rozprawjeć.

Bjarnat Cyž

Kupcyne foto dłužkolětnych aktiwnych čłonkow Domowiny, kótarež su na swětočnosti dnja 8. septembra w Hochozy dóstali wósebnu medalju „Župa Dolna Łužyca – 50 lět čłonk – 8.9.1946 we Wjerbnje“.

Foto: Gregor Wiczorek

Medalju dóstachu:

Adam, Horst
Apeltowa, Bärbel
Bahnemanojc, Gisela
Dr. Balko, Lotar
Bossanowa, Marie
Brandtowa, Christa
Fischerowa, Helena
Frankowa, Róžamarja
Großmanowa, Waltraud
Hanška, Max
Hanuš, Erwin
Jauernick, Horst
Kasperowa, Irmgard
Kasprickowa, Waltraud

Koch, Jurij
Kola, Ludwig
Krautz, Horst
Krautz, Richard
Kuhlejowa, Marianna
Lange, Albrecht
Lax, Lothar
Lehmann, Wylem
Lindnerowa, Lowiza
Matke, Fryco
Meškowa, Liesbeth
Nagora, Gerat
Pahnowa, Hanka
Pěčcyna, Hańža
Pěťska, Beno
Rjents, Bjarnat

Sauerowa, Gertrud
Schmidt, Manfred
Schötzig, Fryco
Šenkař, Pawoł
Šenkarjowa, Rosel
Simon, Jürgen
Stokowa, Monika
Starick, Gerat
Starosta, Manfred
Šurman, Max
Šwjelina, Irene
Tietza, Albert
Woitow, Erich
Worak, Měto
Zachow, Helmut
Zech, Wylem

Seminar słowjanskich narodnych mjeńšin wuspěšnje zakónčeny

Wot 20. hač do 22. oktobra wotmě so X. FUEN-seminar słowjanskich narodnych mjeńšin pola Lemkow w Legnicy (Pólska). Na seminarje, kotryž Domowina kóždy lěto w nadawku Federalistiskeje unije narodnych mjeńšin (FUEN) organizuje, wobdžělichu so lětsa 32 zastupjerjow z 13 organizacijow džewjeć narodnych mjeńšin ze Słowakskeje, Madžarskeje, Awstriskeje, Estiskeje, Serbiskeje, z Pólskeje a Łužicy. „Sebjezrozumjenje narodnych mjeńšin“ běše lětuša tema seminaru, kotrež wěnowachu so Dobiesław Rzemienieski, wotrjadnik za narodne a etniske mjeńšiny knježerstwa Pólskeje, Lemkowka dr. Helena Duć-Fajfer, čłonka komisije mjenowaneho zarjada, a dr. Pětr Brězan, městopředsyda Domowiny. Z wotpohladam smy seminar na žurli Powołanskeje wysokeje šule přewjedli a tak nimo seminaristow wjace

hač 150 studentow docpěli, kotřiž přednoškam zajimowani scěhowachu a so na žiwej diskusiji wobdžělichu. Zwěsćamy, zo připoznaće seminaru přiběra, wosebje pola politiskich zašewitych. Na seminarje je so wobdžěliť młody senator Rafał Ślusarz a nimo mjenowanych referentow z knježerstwa tež zamołwita za narodne mjeńšiny Dolnośląskeho Wojewódstwa Małgorzata Różycka. Druhi dzeń seminaru słužeše tradicionelnje ze značu hosćičelskeje narodneje skupiny, tutón króć potajkim Lemkam. Přez „Akciju Wisła“ 1947 so woni ze swojeje domizny Bieszczadow z namocu přesydlachu. Hakle po politiskej změnje před 15 lětami so zaso jako Lemkojo wuznawaja a narodne žiwjenje wožiweja. Lemkojo nimaja třěšny zwjazk, ale su w dwěmaj towarstwomaj organizowani. Wudawaja časopis a swjeća „Lemkows-

ke kermesz“, kermušu a druge swjedženje. Swjedženje su wjazane z grjeksko-katolskim a prawostawnym wěrywuznaćom.

Ze zajimom so seminarisća na ekskursiju do bliskich wjeskow podachu, do Michałowa, Žimneje Wody a Zamienic, hdžež su Lemkojo wjetšina wobydlerstwa. Tam wobhladachu sej bohaće wumolowane cyrkwy. Po puću zhonichu wobdžělnicy wjele wo čežkim dóńce Lemkow a słyšachu jich řeč. Serbja zwěsćichu, zo je maćersćina hosćičelow serbsćinje poměrnje bliska a zo so derje dorozumjeja. Na kóncu zarjadowanja podzakowa so mag. Zlatka Gielier, wiceprezidentka FUEN za dobre přewjedženje seminaru.

Jurij Łušćanski

(wurězk – cyły přinošk namakaće pod www.domowina.de, mediowje wozjewjenja)

Ze swěžeńskego zarědowanja Domowiny w Hochozy

Dnja 8. septembra jo se w Hochozy wótmeto wósebne zarědowanje: Župa Dolna Łužyca z. t. jo swójom cłonkam a młogim góšćam zbliska a zdaloka kazała na swěžeńske zarědowanje ku gózbje 60. wrošenice załoženja Domowiny w Dolnej Łužycy. Mjazy psibytnymi su byli młoge dlujkólětne aktiwne cłonki. Pšedsedař Domowiny Jan Nuk jo se žěkował za nje-womucne a konsekwentne statkowanje na dobro serbskego luda: „Bžez Was, bžez župy Dolna Łužyca, njeby Domowina była žinsa to, což wóna jo: psípóznata zastupnica zajmow serbskego luda.“ Glukužycenja su wugronili

mjazy drugim ministarka prof. Johanna Wanka, prezident bramborskego krajnego sejma Gunter Fritsch a pšedsedař bramborskeje Serbskeje rady Harald Końcak. Župan a městopšedsedař Domowiny Pěš Petrik jo wopisował sěžke wobstojnosći, z kótarymiž su se Serby na zachopjeńku běžili. Žinsa 80-lětny Herbert Funka, kenž jo był 25 lět stary, ako jo se dnja 1. oktobra 1951 za 1. sekretara župy Dolna Łužyca wuzwólił, jo był jaden ze swěžeńskich powědarjow. Serbski spisowašel a žurnalist Jurij Koch jo stajił swójo nagrańo do ramika „Cogodla som ja w Domowinje a ga ja znjeje wustupijom!“

Teke Jurij Koch jo dostał z rukow Jana Nuka wosebnu medalju ako dlujkólětny cłonk Domowiny. Foše: Doreen Hufnagelowa

Až wostanjo witalna politiska domownja

... Dolnotužyskej, stakim Bramborskej župje Domowiny jo psistupiło 18 wšakich towaristwow a su z tym psinjasli wokoło 850 cłonkow do regionalnego zwězka Domowiny. Wót tych 18 wšakich towaristwow jo 11 drastowych a regionalne tradicije woplěwajucych ... Mě žo wo pšawy, dospoŕny, domolowany wobraz našeje małeje ethnije, kótaryž jo akle potom gótowy, gaž pódlu tych etnografizmow a folklorizmow su wižeš politiske europske, jo samo globalne dimensije našeje eksistence a z nimi te brachy a katastrofy za swět, jolic gaž by my dejali w Bramborskej ako přědne kulturnje wumrěš. A ten tšach jo dany, a my mamy jen kuždy žej před wócyma ... My ale njejsmy žedne pisane pšosarje, ale – jolic historisku wěrnosć za pódkład wzejomy – te prawobydlarje kraja z kazniski garantěrowanymi pšawami na rěcnu a kulturnu eksistencu. My smy na wobogašenju kraja wobžěłone, z našym žětom a z našeju kulturu; my płašimy danki; my jano njebjeryjomy, my teke dawamy. Pjenjeze, kótarež krydnjomy, su požělnje wót nas samych nažěłane. Wót stolěša, wót lětzasetka do lěta my w tych měnjajucych se nimskich statnych wobstojnosćach na swojej rěcy wisomy a pytamy za móžnosćami jeje rewitalizacije. Z WITAJ-projektom smy nejskerkej tu do tych měst nejlěpšu metodu nama-

kali. A wót politiki wšykných rowninow sebje pominamy, až jej póstajenja na naše małe minoritne poměry pasuju, a nic nawopak: až naše małe minoritne poměry deje se tym wjelikim majority celo w jadnom psiměriš ...

Luže, ako su 8. septembra 1946 Domowinu w Dolnej Łužycy we Wjerbnje wobnowili (bury Lažki, Arndt, Morling, Neuman, spisowašelka Witkojc a zasej farař Šwjela), su měli ned politiske pominanja: załožys serbsku socialistisku partaju, w cerkwi a šuli zawjasć serbsku rěc, wudaš serbski casnik ... A 60 lět po toš tom historiskem akše sebje žycym, až moja organizacija dalej jadna ščitna, witalna a casy teke nje-psistojna (ungehörige) politiska domownja wóstanjo ... Domowina pak jo jedno wósebne zapisane towaristwo, nejskerkej z tym nejbizantnejšym politiskim cylom, ako w Bramborskej a Sakskej dajo. Naša drastwa šegnjo se slědk do lodkow a etnografiskich muzejow ... My pak dejmy za tym glědaš, až naša rěc z njeju sobu nježjo, ale až wóstanjo žywa ... Wóna jo našo nejważnejše znamje, ako jo wižeš a słyšaš ... Domowina jo se ako politiska wojowarka pšed skoro sto lětami we Worjencach narožila a pšed 60 lětami we Wjerbnje wobnowila. Tak dlujko ako wóna to wóstanjo, njebudu z njeje wustupiš.

(Z nagrona Jurija Kocha)

Žycym, aby serbstwo dalej kwitło

Herbert Funka, jogo žeńska a Monika Stokowa w Hochozy

... Mimo Domowiny njeby serbstwo w Dolnej Łužycy tak wuwite było ako to žinsa jo... Powědam wó zinsarjach Domowinskego žěła, wó zachopjeńkach, wó lužach, ... kótarež su pšed 60 lětami, w 1. lětzasetku pó 1945 zachopili toš te stawizny pisaš. Ja twaržim: To su byli naše dolnoserbske žeńske a muske, kótarež su serbski powědali, ale kenž zawěšće hyšći njejsu jadnak wědobnje serbski myslili. To su byli w Dolnej Łužycy głownje chude, małe serbske rolnikarje, kótarež su se na małych zagonach, ako „mjazy sedym móstami“, běžili abo take, kótarež su se w małych fabrikach, lěsach abo gatach něco psizastužyli ...

Z nimi smy njeľicobne raze powědali wó serbstwje, wó našych stawiznach a wó Do-

mowinje. Direktor SRWŠ Chóšebuz Jurij Pěčka jo nas ze swojimi ceptarjami kraju pódpěrował – a kak cesto jo z nami na wjaski teke sobu jěł naš njezabytny Korla Jordan a jo na kupkowych zarědowanjach nazwucował serbske spiwy. W nje-womucnem žěle psi zgomadnem cytanju Nowego Casnika smy se psiswojili serbske pismiki. Tak smy se póněcom zado-byli do wušobow Serbow a smy jich mógli pšeznaniš wó trěbnosći sobuskutkowanja w Domowinje, na dobro serbstwa. Pomjenijom řed z nich z wjelikeju cesćownosću, swójjich tegdejšych pomocnikow, dowěrnikow Domowinskego žěła ... Krotko jano com na to dopomnješ, až jo se w měrću 1955 z 1. wobwodneju delegatneju konferencu wutwórila wobwodna organizacija Domowiny wobwoda Chóšebuz. Nastali su 4 župne organizacije ... Mimo nich njeby se Domowinske žěto tak rozšyrjalo ... Wjaselim se, až jo se Domowina w Dolnej Łužycy pó lěše 1990 mimo politiskich kontrowersow póměrnje stabilnje zdžaržala ... Žycym wšyknym za psiduće lětzasetki, aby serbstwo w Dolnej Łužycy dalej kwitło a aby Domowina była dalej nosarka serbskego žywjenja w Dolnej Łužycy.

(Z nagrona Herberta Funki)

Wo 2plus dale w rozmołwje

Na zarjadowanje wo wědomostnym přewodze koncepcije 2plus běšej kubłanski wuběrku Domowiny a prezidij zwjazkowneho předsydstwa dnja 10. oktobra 2006 do Budyskeho Serbskeho domu přeprošyłoj.

Gremijej so informowašej, kak wědomostny přewod a wuhódnoćenje koncepcije 2plus pokročujetej. Rozmołwni partnerjo běchu Olga Gazsi, za koncepciju zamołwita při Inštituće Komenskeho sakskeho kultusowneho ministerstwa, referentka Regionalneho šulskeho zarjada Budyšin Leńka Pjehowa kaž tež fachowa poradźowarka Daniela Knoblichowa a Weronika Statnikowa, kotrejž po koncepcje 2plus wuwučujetej.

Lětsa w juniju bě prof. Ingrid Gogolin z Hamburgskeje uniwersity, kotraž ma w nadawku kultusowneho ministerstwa ewaluaciju koncepta 2plus na starosći, přenje mjezywuslědki serbskim fachowcam předstajita. To bě wšelake prašenja zbudžiło. Přednošk mjez druhim pokaza, zo dže w ewaluaciji w přenim rjedže wo kubłanske rezultaty němskorěčnych džeči, kiž sej we wobłuku 2plus serbsčinu přiswoja. Wot Serbow wočakowany aspekt, zo ma 2plus služić zachowanju a wuwijnanju serbsčiny jako žiwa maćerščina, so w ewaluaciji w třebnej měrje njeakcentuje. Dohlad, kotryž Weronika Statnikowa a Daniela Knoblichowa nětko člonam prezidija a wuběrka ze swójeho praktiskeho džeła posrědkowašej, skičeše dosć maćizny k plódněj diskusiji. Tak by so ze synlišim nałožowanjom imersije skerje docpěć hodžało,

Na swjedžeju serbskeje rěče za šulerjow 4. lětnika, kotryž wuknu serbsčinu jako cuzu rěč, wobdžěli so 27. septembra wjacje hač 100 džeči z 10 zakładnych šulow Hornjeje Łužicy w Radworskej „Slawiji“. Katarina Jurkowa z Pawka nawjedowaše staciju serbskeho scrabla, hdžež mějachu šulerjo z jednotliwych pismikow kelkož móžno serbskich słowow zestajeć.

zo so šulerjo po štwórtym lětniku rozdźělneho niwowa serbsčiny dla hižo njetrjebaja w skupinach wuwučować; Hamburgska uniwersita pak na intenziwnišej imersiji nima zajim. Tež wuša kooperacija mjez ministerstwomaj socialneho a kultusa je třebna, wšako maja so hižo w pěstowarni třebne zakłady za wuspěšne dwurěčne kubłanje w šuli kłasc. Nastork fachowcam, kiž na koncepciji 2plus a jeje ewaluaciji džełaja, je zawěsće tež prašenje, kak wobchadžeć z přidružnikami (Quereinsteiger) resp. hač maja so postajić kriterije a naprawy, kotrež šulerjam pozdžiši přistup do serbskeje šule zmóžnjeja bjez toho, zo

so to na niwow serbsčiny w rjadowni wuskutkuje. Wažne za polěpšenje serbskorěčneho kubłanja by tež było, zo móža so třebne změny hnydom přewjesć a nic hakle po zakončanju ewaluacije. Zastupjerjo domowinskih gremijow wužichu na zarjadowanju składnosć, zo bych wučerkam swoje připóznače a džak zwuraznili. Wšako maja pedagogojo swoje kubłanske džeło, njedziwajo wšitkich přidatnych wužadanjow w zwisku z 2plus, zmištrować. Domowina wostanje ze Sakskim statnym ministerstwom za kultus wo tematicke dale w rozmołwje. Jako přichodny termin bě dojednaný 16. nowember 2006. **Tekst a foto: Božena Pawlikec**

Serbski džen w kinje

We wobłuku 11. mjezynarodneho festiwala džečaceho a młodžinskeho filma „Schlingel“ prezentowašej so přeni raz pođrahodžinskej hrajenej filmaj w serbsčinje, a to na matineji dnja 11. oktobra w Budyskim kinje. Džeči Chróšćanskeje pěstowarnje a šulerjo zakładneje šule, kotřiž so wuwučuja po koncepcje 2plus, widžachu estiski film „Ruudi“. Šulerjo 5. do 7. lětnika pak dožiwichu „Krala sokotow“ w słowakščinje. Paralelnje k originalnej rěči filma čitaše so přetožk. Witajo publikum zwurazni jednaćel filmoweje služby Michael Harbauer swoje wjeselo, zo prezentujetej so festiwalnej filmaj ze serbsčinu w dalšej maćerščinje, kiž je w Němskej doma.

Europski džen rěčow

Na lětušim Europskim dnju rěčow dnja 26. septembra zeznajomi Rěčny centrum WITAJ šulerjow a šulerki zakładneje šule „Josephine“ w Drježdžanach we wobłuku jich projektneho dnja ze serbsčinu a ze Serbami.

Šula w zelenem 2006

RCW jo wot 11. do 15. septembra dolnołužysku „Šula w zelenem“ w dwěma pšeběgoma pšewjadł. Na nej jo se w Bórkowskej młodowni 95 wuknikow a ceptarjow wobžěliło. RCW jo za wobžělnikow mj. dr. 15 pšednoskow, weženja, jězby z małym šěgom a cołnowanje, tši serbske filmowe zarědowanja a dwa testa w serbskej rěcy organizěrowať.

Maskotka Witko so předstaji

Hosći swójbneho popołdnja, kotrež wuhotuje RCW stajnje na pokutnym dnju za serbskich staršich a za staršich z džećimi, kotrež so dwurěčne kubłaja, wočakuje lětsa wosebita překwapjenka. Postawa z mjenom Witko so mjenujcy přeni raz zjawnosći prezentuje. Rěčny centrum bě Witka wuwit jako maskotku za wšě džeči, kotrež ze serbsčinu wotrostu abo ju w projekće WITAJ wuknu. Na swojej premjerje předstaji so Witko jako naručna klanka, ale wón eksistuje tež hižo jako

nalěpk a sticker. Tola kajki wón poprawom je, tónle Witko? Sprěnja: Wón jara wjele wě. A byrnjež za wušomaj měť, je wón lubozny kadlička. Předewšěm pak: Wón přeco serbuje a rady powěda! Dušu zadychať bě Witkej Smječkečanski wučer na wuměnk a hudźbnik Jandytar Hajnk. Je spisať tekst a melodiju za pšěničku, z kotrejž budže Witko džeči stajnje witać. Melodija je tajka jedno- ra, zo so džečom wěsće chěťe přimnje. Nimo toho je Jandytar Hajnk džešać scenow spisať,

w kotrychž zetkawaja džeči Witka we wšelakorych situacijach wšedneho dnja. Kóždej pěstowarni, kotraž po metodze imersije serbsčinu sprosředkuje, RCW tajku naruč-

nu klanku přepoda. Nimo toho dóstanu kubłarki sceniski material do rukow, kotryž móža prawidlownje w zaběrje z džećimi zasadžeć. Tak budže so Witko z džećimi nadzijomnje husto zetkawać a rozmołwjeć móc, z rěču sej hrajkac a na zabawne wašnje w džečoch wjeselo na rěčenju budzić. Ze swojim luboznoburšikoznym charakterom chce sej Witko dowěru džeči jako „jedyn z nich“ zdobyć. Tak chce pomhać, w nich začuća za serbsčinu natwarić a pohłubić.

Serbowanje samozrozumliwosć?

Starosć wo zachowanje a dalewuwiće serbsčiny je dale woprawnjena. To podšmórnu tež najnowše wuslědky empiriskeho slědženja Serbskeho instituta w Budyšinje. We wobtuku swjeho projekta k zwěšćenju rěčneho stawa pola předšulskich dźěci sym lětsa prosyła staršich, zo bychu wone w Chróšćanskej a Ralbičanskej pěstowarni anonymnje wupjelnili naprašniki. Wot 50 naprašnikow dóstach 41, štož wučini wjac hač 80 %, wróčo. Na zakładze tutejch móžach mjz druhim slědowace daty wot 62 zapřijatych dźěci wuhódnočić:

- ze staršimi, bratrami a sotrami rěči wjac hač 80 % dźěci serbsce
- z dźědom a wowku rěči nimalo 80 % dźěci serbsce
- ze swojim domjacym zwěrjatkom rěči 75 % dźěci serbsce

Pola samsnych dźěci sym zwěšćiła, zo přinǎdže 63 % ze serbskich, 32 % z narodnje měšanych a 5 % z němskich swójbow. Potajkim je zwjeselace, zo njeje serbsčina

jenož w serbskich swójbach, ale tež pola dźěci z narodnje měšanych swójbow w gmejnomaj Ralbicy-Róžant a Chróšćicy wobchadna rěč. Tohodla kładžemy w Serbskim šulskim towarstwje tam, hdžež smy nošer pěstowarnje, wulku wažnosć na to, zo so zwučenosć serbowanja w pěstowarni skrući a zo so z dźěćimi z narodnje měšanych abo němskich swójbow tež hrajkajo serbsce rěči. Konsekwentne natožowanje metody dospołnje imersije přez naše kubtarki je wumějenje za docpěće tutoho zaměra, wšako kladu so tu zakłady za serbsčinu jako wobchadna rěč tež w šuli. Nowy pedagogiski koncept 2plus na zamóžnosće a kmanosće tutejch pěstowarskich dźěci natwarja. Tohodla so natožowana próca staršich kaž tež kubtarkow w předšulskej starobje na kóždy pad zadani. Štož so w pěstowarni zakomǎzi, móže so jenož z wulkej prócu w šuli nachwatać.

Ludmila Budarjowa

K zarjadowanjam na česć Čišinskeho

Swjatočnosće a zarjadowanja składnosnje 150. posmjertnych narodnin Jakuba Barta-Čišinskeho su zakóńčene. Hač w mnohich dobrych narěčach, přednoškach, rozjilmowanjach w medijach, w sceniskim čitanju na zakładze listowanja mjz Čišinskim a Krawcom, we wučbnym filmje a filmowym eseju wo basniku, na swjedženju poezije a na komornych koncertach – basnik Čišinski bu ze wšěch stron wobswětleny, hódnoćený, wuchwalowany. A nětko? Je basnik za přichodnych 50 lět zabyty? Skoro so tak zdawa. Citujemy jeho drje hdys a hdys, ale to je tež wšo. W Pančicach-Kukowje je pak hišće mały muzej – wopomnišćo Jakuba Barta-Čišinskeho, kiž dopomina na wšo to, štož smy w minjenych tydzenjach slyšeli abo sej na zarjadowanjach přijomnje w křesle sedžo naposkali. Ale što je do muzeja přišo? Nichtó! Tam wšak jeho nichtó widžať njeby. Kelko zaleži nam na Čišinskim?

Kak chutnje jeho bjerjemy abo znajmjeńša jeho zrozumić spytamy? Wjednik muzeja njedosta ani jeničke přeprošenje na zarjadowanje na česć basnika, kotrehož spyta druhim spřistupnjeć. Misnjenje to abo wotpohlad? Smy sebi w našej župje nadžěťali přednošk z diasami wo basniku a čłowjeku Čišinskim. Přednošk njeje wjazany na někajku róčnicu, ale ma tomu přinošować, zo so z nim rozestajamy, přeco zaso. Poskićamy jón wšej zjawnosći. Kak dołho drje budžemy čakać, doniž něchtó wo njón njepožada?

Trudla Kuringowa

Wodženja po wopomnišću Čišinskeho w „Šuli Čišinskeho“ w Pančicach-Kukowje móžeće sej dojednać pod telefoniskimaj čisłomaj: 035796-960 91 abo -96241. Führungen in der Čišinski-Gedenkstätte in Panschwitz-Kuckau können vereinbart werden unter Telefon 035796-960 91 oder -962 41.

Mnohich hosći móžachu spočatk oktobra w Brětnjej w župje Wojerecy witać, jako woswjećichu tam dwójny jubilej: 60-lětnje wobstaće Domowinskeje skupiny a 50. róčnicu wjesneho kluba Brětnja. Na foće Marija Swierczekowa ze Załožby za serbski lud, mandželskaj Donatec, regionalna rěčnica Domowiny Christina Šoćina a něhdyša Šibojska wjesnjanostka Gretel Mann (wotlěwa). Wjesnemu klubej spožči so lětsa Myto Domowiny za swoje zamořwite čestnohamske skutkowanje na dobro spěchowanja serbskeje rěče a kultury.

Foto: Měrcin Kašpor-Čiskowski

Sto kilometrow serbskeje kulturneje čary

Silvia Patokec (naprawo) rozkładže wobdžělnikam ekskursije wustajeńcu w kładžitej bróžni na Horach. Foto: Wolfgang Kotissek

Dnja 1. nowembra podachu so člonjo Zwjazka za serbski kulturny turizm na swoju lětušu druhu ekskursiju. Na njej chcychu w datowej bance towarstwa „Poskitki serbskeje kultury za turistow“ wopisane zarjadnišća bliže zeznać. W běhu dwanaće hodžin wopytachu Delnołužiski holanski muzej Grodk, Wjesny muzej Błobošojce, Serbsku tkajersku špu Drjowk, Muzej serbskich jutrownych jejkow Zabrod, Kładžitu bróžeň a Serbski burski muzej na Horach kaž tež Serbski kulturny centrum Slep. Wobdžělichu so tohorunja wučomnicy, kiž so lětsa přeni raz jako překupc/překupča za kulturny turizm a wólny čas we Łužiskej jězorinje wukubtuja. Z pjeć młodostnych dósta Nicole Hein swoje praktiske wukubtanje pola Zwjazka za

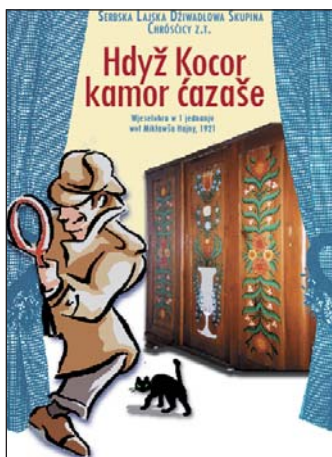
serbski kulturny turizm, Andreja Kubicec na Domowinje. Při wjedženjach po muzejach a rozmołwach nazhonichu młodostni mnoho noweho a zajimaweho wo žiwjenju serbskeho luda kaž tež wo zaměrach zarjadnišćow. Klětu chce towarstwo wučomnikow znowa sobu na ekskursiju po Delnej Łužicy wzać. Dale je planowane, zo přebywaja wšitcy wučomnicy jedyn džeň w Serbskim kulturnym centrumje, zo bychu so wobšěrnje ze wšěmi wobtulkami serbskeho žiwjenja w Slepjanskej wosadže zeznajomili. Hišće lětsa ma wuńć flyer na temu serbski kulturny turizm. Klětu budu wšě poskitki aktualnje w interneće pod adresu www.tourismus.sorben.com přistupne.

Wolfgang Kotissek

Serbski folklorny ansambl Slepó je lětsa přeni raz swojsku protyku wudať. Na kóždym měsáčnym łopjenju skrótka tradicije Slepjanskeje wosady něhdy a džensa předstaja. Melanie Kotissek je grafiske wuhotowanje zdokonjata. Składnostnje lětušeho swjedženja na Njepilic dworje su přenje eksemplary předali; někotre su hišće w Serbskim folklornym centrumje na předaň.

Foto: Wolfgang Kotissek

Serbska lajska džiwadłowa skupina Chróścicy přepróšuje wutrobnje na wjeselohru „Hdyž Kocor kamor čazaše“ 20.01.2007, 19.30 hodž. do Radworskeje „Meje“, 28.01.2007, 16.00 hodž. do Njebjelčan „Bjesady“, 11.03.2007, 15.00 hodž. do Bukečan „Wjesneje hospody“, 18.03.2007, 16.00 hodž. na Sulšečan wjesnu žurlu a 24.03.2007, 19.30 hodž. na poslednje předstajenje na Krawčikec žurlu w Chróścicach.

Wjace hač 10 jězbow k lěpšemu zeznaću domizny a stawiznow

Je mjeztym hižo mnohe lěta z tradiciju, zo zarjaduje so za sobustawow župy „Jan Arnošt Smoler“ Budyšin lětna kubłanska jězba. Wobsahi tutych jězbow maja zaměr, čłonom serbske stawizny, ale tež wosebitosće a drohočinki we Łužicomaj zblížić kaž tež doporučenja za swojske skupinske zarjadowanja sposrědkować. Hač Slepjanska abo Wojerowska kónčina, hač serbske slědy we Warnočicach, za Lubijom abo w Berlinje, wšudže nadeřdu so zajimawostki, na kotrež wulki turizm wažnosć njekładže, kiž pak su džěl našich stawiznow a naše sebjewědomje skruća. Tež w tutym lěće je so zaso nahladna ličba Domowinjanow z 13 skupinow a towarstwow župy na kubłanski puć podała.

Jězba wjedžeše sobotu, dnja 9. septembra, do Delnjeje Łužicy, a to do Tšupca w Błóтах. Přenja stacija bě monumentalna ewangelska cyrkej w stilu staroromskeje baziliki. W lětach 1828 do 1832 bu cyrkej po planach Schinkela natwarjena. Swójba von Houwald ma na nastacu tutoho twara rozsudny podžěl. Wěži stej 40 metrow wysokej. W lětomaj 1992/93 sta so wobšěrna rekonstrukcija wonkowneho napohlada a stabilizowanje fundamentow. Nutřkowne wu-

hotowanje wuprudža rjanosć klasicizma. Hladaš-li na kulowaty wjerch wołtarnišća je čí wokomiknje, jako by w Romje w historiskim twarje Pantheon na stał.

Přewodnik powědaše tójšto zajimawosćow wo historiskim twarje. Mjez druhim, zo měješe cyrkej služić znajmjeńša wjace hač tysac křesćanam ze wšěch wokolnych wsow jako Boží dom.

W Tšupcunarodži so 1541 Albin Moller, kotryž da w lěće 1574 přenje serbske spěwarske a mały katechizm Luthera w serbskej rěči čišćeć. Bě to přenja čišćana serbska kniha w Hornjej a Delnjeje Łužicy docyła. 1582 nasta wot njeho zestajena zběrka serbskich rostlinskih mjenow pod originalnym titlom „Namenn der vornembsten Arztney Kreuter lhn Lateinischer Deutscher Vnnd wendischer Sprachenn“ Zajimawe wodženje dožiwichu Domowinjenjo na druhej staciji jězby, w historiskim holandskim wětrniku, 300 lět starym a w lěće 1994 dospołnje ponowjenym. Je to jenički tajki techniski pomnik po cyłej Němskej, kiž zjednoča tři rjemješta pod jednej třěchu: žitny młyn, woleńcu a řezak. Młynske křídla maja cyłkowny přerězk 23 metrow a cyłkownu płońinu 70 kwadratnych metrow. We woleńcy pokaza so produkcija

Krasna cyrkej, natwarjena po planach architekta Schinkela w Tšupcu.

laneho wolija. Mócna železna mašina tołkaše lenowe zorno, potom bu do kulowateje formy kruće stołkane, doniž so forma z pomocu dalšjeje historiskeje mašiny tak njezatlusny, zo zesply wolij wuběža. Z woptaćom čerstweho wolija zakónči so nazorna demonstracija w žitnym młynje.

So kolebajo po groblach přez krasnu, měrnú krajinu Błóťow wužichu wobdžělnicy składnosć, so tež wo Domowinskim džěle wuměnić. Do přistawa so wróćiwši poskići so wobdžělnikam hišće krótki začišć swjedženja k wotewrjenju noweje pjecy při „składže“, jednym z najstaršich twarjenjow wsy. Prjedy so tu zorno składowaše, džensa stej tam towarstwowe zetkawanišćo a mały domizniski muzej. Drastowa skupina z Noweje Niwy zapřija tež wobdžělnikow kubłanskeje jězby do serbskeje štučki „Hanka budž wjesoła“ a do tradicionelneje rejki.

Jězba je pokazata, zo mnohim hišće bohatosć našeje domizny znata dosć njeje, a někotryžkuli sebi ze skupinu abo při wuznymy bórze zas do Błóťow dojedže.

**Mónika Kilankowa/
dr. Hilža Elina**

Čłonojo župneho wuľeta běchu tež po Błóťowskich groblach po puću.
Foće: Měrcin Škoda

Impresum: Naša Domowina - Informacije třěšneho zwjazka • Informacije kšywowego zwězka • Informationen des Dachverbandes

Tu wozjewjene wosobinske měnjenja njekryja so w kóždym padže z měnjenjom wudawaćela. Redakciski kónč: 6. 11. 2006

Wudawaćel/Herausgeber:

Zarjad Domowiny • Zarěd Domowiny • Geschäftsstelle der Domowina

Póstowe naměsto/Postplatz 2 • 02625 Budyšin/Bautzen • www.domowina.de

Redakcija/Redaktion:

Borbora Felberowa • tel. 03591-550 202 • faks: 03591-42408 • e-mail: felber-pr-domowina@sorben.com

Lektorojo/Lektoren:

Božena Pawliček, Manuela Smolina, Waldemar Lobert

Zhotowjenje/Herstellung:

Claudia Knoblochec • Čišć/Druck: Serbska čišćernja/Lausitzer Druck- und Verlagshaus GmbH Budyšin/Bautzen